

## **Setkání se zoufalcem a s malomocným • Pokoušení Krista • Události při ukřižování**

**Rudolf Steiner**

Dříve než budu pokračovat ve sdělování některých dalších skutečností z Pátého evangelia, dovoluji mi učinit několik poznámek souvisejících s oznamováním tohoto Pátého evangelia. V širším okruhu našich současníků zatím v žádném případě nepanuje pochopení významu toho, co má být naší době přineseno okultismem, duchovní vědou, neboť v těchto širších kruzích je zde zatím velmi malá ochota zabývat se těmi kulturními prvky naší doby - zejména duchovními kulturními prvky - které znamenají vzestup a v jistém smyslu i obnovu našeho duchovního života a které zatím na sebe nemohou vzít jinou podobu než tu, jež vede k obeznámení se, jakkoli dnes ještě opovrhovanému, se skutečnými konkrétními okultními bádáními.

Chtěl bych se na vás obrátit především s prosbou, abyste v této souvislosti uvážili, že k takovým sdělením z konkrétního okultního bádání je dnes ještě třeba přistupovat s určitou pietou. Naše doba není ani trochu nakloněna jen tak přijmout takové věci a pouze spolužití, spolupociťování vycházející ze životních impulzů, které přijímáme v naší anthroposofické pospolitosti, umožňuje našim duším získat způsobilost k tomu, aby tyto věci viděly v pravém světle. Jsou-li však předloženy nepřipraveným, pak již jen to, co muselo být pod tlakem veřejnosti předáno o dvou chlapcích Ježíších, velmi rozlítlo i ty nejláhodnější z kritiků. Chci teď úplně pominout tu spoustu bláhových útoků, namířených proti takovým věcem. S jakou zuřivostí a vášnivostí jsou naše sdělení přijímána! Lidé si dnes nedovedou představit, že z duchovního světa lze skutečně získat poznatky, které nemají abstraktní, nýbrž konkrétní charakter v podobě výsledků bádání, jež byly sděleny předevčírem. To souvisí - i když tato souvislost není na první pohled patrná - s onou důkladnou povrchností zejména v myšlení a představování, která zachvátila naši současnou světonázorovou literaturu.

Nezmiňuji se právě na naší pobočce o tom či onom proto, abych byl zbytečně kritický, nýbrž abych naše přátele upozornil, jak bídě je na tom i čistá logika myšlení v naší době. V naší době zcela chybí schopnost rozlišovat. Více, než by si mysleli - zejména proto, že se pořád vykřikuje o emancipaci vůči jakékoli autoritě - přijímají lidé rádi a ochotně veškerou autoritu, zvláště v kruzích, které se dnes často považují za ty nejvzdělanější. Člověk takové věci zažívá zas a znovu a je třeba se o nich zmínit - i za cenu toho, že nám zaberou čas, který bychom jinak mohli využít lépe. Jsou to takové věci, jaké jsem musel například zažít v Berlíně při přednášce, kterou jsem v jednom světonázorovém spolku měl

o Giordanu Brunovi a kde jsem se zmínil - už je to nějaký pátek - jak málo je naše doba způsobilá k tomu, aby se skutečně vyznala v myšlenkové struktuře velkých osobností, jako byl Giordano Bruno. Upozornil jsem tenkrát na zmatení myšlenek, související se zmatením pocitů, v jedné tehdy slavné knize, v Harnackově „Podstatě křesťanství“.

Včera při veřejné přednášce jsem poznamenal, že když se o něčem zmíním, abych proti tomu bojoval, tak tím nechci říci, že by tím měla být odmítavě posouzena kapacita, tedy vědeckost této osobnosti. Chci tím právě ukázat, jak to významné působí zároveň zhoubně svým sugestivním účinkem. Člověk tak tehdy musel udělat zkušenost, že tento spis, tedy „Podstata křesťanství“, od jednoho z nejslavnějších teologů současnosti byl považován za něco velmi významného. Nebudu se zabývat detaily. V tomto spisu je například zastáván názor o zmrtvýchvstání Ježíše Krista, který zní asi takto: Ať už se tenkrát v Palestině stalo cokoli, vědět to dnes už nemůžeme, takže pojem zmrtvýchvstání nemáme zapotřebí rekonstruovat; avšak z této skutečnosti v Palestině vzešla víra ve zmrtvýchvstání. Této víry je třeba se držet, ať už se stalo cokoli, co k této víře vedlo.

Předseda tohoto světonázorového spolku mi po přednášce řekl, že Harnackovu „Podstatu křesťanství“ pozorně četl, avšak toto místo v knize nenašel. To by byl, podle něj, katolický názor. Katolíci říkají: Nezáleží na tom, jestli se v Trevíru jedná o svaté roucho; důležitá je víra, že to je svaté roucho. Obrátil se sice proti tomu, ale tvrdil, že to v té knize nestojí. Druhého dne jsem mu napsal stránku, kde to samozřejmě stojí. Ten učený pán to při četbě prostě pominul. Tak zhoubné je dnes všechno, co působí sugestivně jako autorita, takže si toho lidé nevšimnou, avšak ti, kdo se nazývají v pravém smyslu anthroposofy, si toho všimnout musí, protože je to to nejzhoubnější v dnešní duchovní kultuře.

Jméno Eucken je známé jako jméno obnovitele idealismu. Euckenovi byla udělena jedna slavná nadační cena. To mu jistě nebudeme závidět. Eucken napsal knihu s titulem „Můžeme být ještě křesťany?“. V této knize se na jedné straně říká: Jako vzdělaní lidé současnosti už nemůžeme akceptovat něco takového, když někdo mluví o démonech jako v době, kdy Kristus chodil po Zemi. Na démony už žádný vzdělaný člověk současnosti věřit nemůže.

Když to „vzdělaný“ člověk současnosti čte, cítí se být značně polichocen. Ten, kdo mu činí tento kompliment, je jeho člověk. Jen jestli si tento vzdělanec všimne, že o několik stránek dál se ve stejné knížce nachází věta: „Dotyk božského a lidského dává vzniknout démonickým silám.“ Většinou to jen tak přejde. A když na to poukážete jako na nesmysl, dostane se vám odpovědi: On to tak nemyslí, že by šlo o démony. - Když takovou odpověď uslyšíte, musí vás to silně zarmoutit; z takové odpovědi je totiž naprosto jasné, že se dnes slova používají nesvědčitým způsobem, aniž by člověk myslel na to, že jim má dávat smysl, který mají mít. To je na tom to hrozné.

Jenom tak se také může stát, že se objeví něco tak skličujícího jako kniha, která přestože zahrnuje tři tlusté svazky, zažívá už své druhé vydání, kniha „Kritika řeči“ od Fritze Mauthnera, který se díky tomu, že sepsal velký filosofický slovník, stal pro mnohé jejich člověkem. O takových událostech je dnes třeba mluvit, i když to není příjemné. „Kritika řeči“ má být poslední významnou kritikou všeho filosofického světonázorového úsilí. Velmi významná je ta kniha ve smyslu vnější chytrosti současné doby. Nechceme popírat, že to je významná kniha, plná duchaplných apercepi\*. Peskuje se tu celá světonázorová minulost lidstva. Při peskování jednoho světonázorového proudu, který mi také nemůže být sympatický, používá kritik zcela vážně následující obraz: Ten, kdo mluví o tomto světonázoru, je jako klaun, který stoupá na volně stojící žebřík, a když vyleze nahoru, chce ten žebřík vytáhnout k sobě. Ten člověk se skutálí dolů. - Jenže, prosím vás, jak to člověk udělá, když si postaví svisle žebřík, vyleze nahoru, pak ho nahoře vytáhne za sebou a skutálí se dolů? Jak někdo může vymyslet něco takového, pokud vůbec myslí? Této prázdné myšlenky si většina lidí vůbec nevšimne, protože se dnes málo cvičí logika. Jinak by si všimli, že dnes v každé druhé knížce, na každé dvacáté stránce stojí takové nesmyslné „myšlenky“. Musím se o tom zmínit, protože je to charakteristické pro způsob, jakým se dnes myslí, jak je myšlení sugestivně ovlivňováno. Tento příklad jsem nevedl bez určitého významu, neboť pro toho, kdo dovede myslet, je celá kniha napsaná s toutéž logikou, jenže lidé si toho nevšimnou. Mnozí z nich si nevšimnou dokonce ani nemožnosti této myšlenky; naopak, při tom, jaký je dnes zkrátka duchovní život, se takový literární úkaz vytrubuje jako něco nesmírně významného a mnoho lidí věří, že tomu tak skutečně je, knihu studují a ze zástupu těch, kdo takto dovedou „myslet“, se rekrutují protivníci duchovní vědy.

Připadá mi neskutečné, že jsem nucen to říci, ale je to třeba, protože byste měli být varováni před tím, co se dnes děje. I když vás nebude mnoho, kdo si tu knihu přečtete, to, co z ní vychází, se dostává do spousty knih a přednášek a figuruje to jako „logika“. Proto je tak nesmírně těžké prosadit se proti nezralému myšlení naší doby nejen s duchovně-vědeckými myšlenkami, ale i s pozitivními výsledky bádání v kronice Akáša, o nichž jsem hovořil minule. To mě nutilo k vyslovení slov, která jsem použil, aby naši přátelé skutečně pocítili nezbytnost důkladně a hluboce se proniknout - a to právě tehdy, jedná-li se o to pojednat věci, u nichž obvyklé myšlení už nemůže dostačovat - názorem o nezbytnosti přísně školeného myšlení. Jinak samozřejmě ještě dlouho potrvá, než dospějeme k tomu, že se proti myšlenkové mlze naší doby, která se tváří tak kriticky, prosadíme s pozitivním okultním bádáním. Samozřejmě že výsledky tohoto bádání může přijmout jen člověk, který svou duši nejprve připravil výsledky duchovní vědy, jež mohou mít spíše myšlenkovou podobu. Jen k takovým lidem je možné hovořit o věcech, do nichž se už pouhými myšlenkami nedá dostat, ale které je třeba vyprávět tak, jak vyplývají z bádání v kronice Akáša. Není tomu tak, že by tyto věci - i když je to jen vyprávění, které jsem dal jako Páté evangelium - nesouvisely s tím, co v přísně myšlenkové podobě dává duchovní bádání, i když to tak hned nevypadá.\*

Odmítání těchto konkrétních výsledků bádání nevychází z ničeho jiného než z toho, že moderní myšlení je příliš matné na to, aby skutečně proniklo do výsledků duchovního bádání. Měli bychom poznat, že je přirozené, že člověk, který dokáže formovat takové „myšlenky“, jaké jsme si uvedli, naprosto není schopen skutečně proniknout do duchovní vědy. Z toho vyplývá směrnice, kterou bychom měli dodržovat vůči tomu, co se dnes mnohdy honosí jako filosofická světonázorová literatura. Je nutné, abychom se právě při probírání takových věcí pronikli myšlenkami o nezbytnosti toho, aby se tyto záležitosti v současnosti dostaly přinejmenším k některým duším, a mohly tak náležitým způsobem zvolna vplynout do dnešního duchovního života.

Často jsem již poukazoval na mystérium na Golgotě, na ty okamžiky z něj, které musí být přísnému myšlení srozumitelné, pokud se toto myšlení zabývá studiem historického vývoje lidstva. Skutečné studium historického vývoje lidstva tu ovšem v podstatě vůbec není. Dnes tu není historie, není tu chápající pronikání do toho, co se událo. Až to tu jednou bude, pak poznáme, že v době před mystériem na Golgotě byl vývoj lidstva skutečně sestupný a že skrze Golgotu sem vstoupil impulz, jímž se lidstvu dostalo omlazení, jež proniklo zestárlé kulturní síly. Studium konkrétních událostí, které se v Palestině odehrály, není tato obecná myšlenka vskutku popírána, ale naopak potvrzována poznáním toho konkrétního, co se stalo.

Především jsem se ve svém vyprávění dostal až k tomu, že Ježíš Nazaretský po rozhovoru, který vedl se svou nevlastní matkou a při němž se Zarathuštrovo Já uvolnilo z jeho tří těl, která pak ve zvláštním spojení byla bez pozemského lidského Já, potkal dva Esejské. Pokusil jsem se vylíčit tuto scénu; líčil jsem ji až do momentu, kdy Ježíš, poté co s nimi rozmlouval, před nimi stál, jako kdyby se rozplynul, a oni ho spatřili v podobě fáty morgany, z níž zaznívala slova: „Marnivost je vaší snahou, protože je prázdné vaše srdce, protože jste se naplnili duchem, jenž pýchu klamně ukrývá pod rouchem pokory.“ Když to ti dva Esejští slyšeli, byl jejich zrak na chvíli jako zastřený. Spatřili ho opět teprve ve chvíli, kdy už urazil kus cesty pryč. Z kroniky Akáša jsem mohl konstatovat, že oba Esejští byli hluboce zasaženi tím, co zažili; od toho dne byli zamklí a ostatním Esejským nic neřekli.

Když Ježíš urazil další kus cesty, potkal člověka, který budil dojem nejhlubšího utrpení, stísněnosti, sklíčenosti. Se skloněnou hlavou, s tělem i fyzicky sklíčeným šel tento člověk proti Ježíšovi. Přitom uslyšel, jak ona bytost, kterou jsem především charakterizoval jako Ježíše v této době, k němu promlouvá slova, která jako by zněla z nej hlubšího pramene této bytosti. Tento sklíčený muž slyšel, jak Ježíš praví: „Kam to zavedla tvou duši její cesta? Znal jsem tě kdysi před tisíci let, před mnoha tisíci let, tehdy jsi byl jiný.“ Tento sklíčený člověk pocítil nutkání vyslovit před tímto zjevením jisté věci - neboť jako pozemského člověka takovou bytost, která sestávala jen z fyzického, éterného a astrálního

těla (s doznívajícím působením Zarathuštrova Já v těchto třech tělech), označit nemůžeme. Můžeme ji nazývat pouze bytostí. Tento sklíčený, zoufalý člověk pocítil nutkání říci této bytosti: „Dosáhl jsem ve svém životě vysokých hodnot a vždy, když jsem dosáhl nové hodnoty, jsem se cítil úplně ve svém živlu; často jsem pak měl pocit, jaký jsem to jen vzácný člověk, že mě ostatní lidé tak povyšují, že jsem to mohl na Zemi dotáhnout tak daleko. Jaký jsem to vzácný člověk! Byl jsem nesmírně šťastný. Pak se ale rychle stalo, že jsem o své štěstí přišel. Stalo se to jedné noci. Když jsem tenkrát usnul, zdál se mi sen, v němž jsem měl pocit, že se sám před sebou stydím, že se mi něco takového zdá. Zdálo se mi, že přede mnou stojí bytost, která se mě zeptala: Kdo tě učinil tak velkým, kdo tě přivedl k tak vysokým hodnotám?“

- Styděl jsem se, že mi ve snu vůbec mohla být položena taková otázka; bylo mi totiž zcela jasné, že jsem vzácný člověk a že jsem těchto hodnot samozřejmě dosáhl díky svým velkým ctnostem. A když ta bytost ke mně takto promlouvala, zmocňoval se mě ve snu čím dál větší pocit studu před sebou samým, ve snu,“ řekl tento zoufalý člověk. „Tu jsem se dal na útěk ale sotva jsem uprchl, stálo to zjevení ve změněné podobě opět přede mnou a řeklo: Já jsem tě povýšil, já jsem tě přivedl ke tvým hodnotám.“

- Tu jsem v něm poznal Pokušitele, o němž Písmo praví, že byl Pokušitelem již v ráji. Pak jsem se probudil a od té chvíle nemám pokoje. Opustil jsem své hodnoty, bydliště, všechno, a od té doby nečinně bloudím po světě. A nyní mě, bloudícího člověka, který se živí žebrotou, má cesta přivedla před tebe.“ A v tu chvíli, kdy to ten muž řekl - tak to vyplývá z kroniky Akáša - bylo to zjevení opět před ním a postavilo se před Ježíše Nazaretského, který mu v tom okamžiku zase zmizel z očí. Potom se zjevení rozplynulo a ten muž byl ponechán svému osudu.

Ježíše vedlo jeho puzení dál. Potkal pak malomocného, a když k němu malomocný přistoupil, musel říci slova: „Kam to zavedla tvou duši její cesta? Viděl jsem tě před tisíci lety, před mnoha tisíci lety a byl jsi jiný. Ano, tenkrát jsi byl jiný.“ A malomocný řekl: „Kvůli mému malomocenství mě lidé všude vyháněli. Proto jsem musel bloudit po světě a nikdo mě nepřijal. Byl jsem rád, když mi ze dveří nebo z okna hodili odpadky, které mě nuzně živily. Nikde jsem však nemohl klidně posedět, musel jsem bloudit z místa na místo. Tu jsem jednou v noci přišel do jakéhosi lese. A v tom lese jako by mi z dále v ústrety zářil strom, který byl jako plamen. To světlo mě přitahovalo. Když jsem šel blíž a ještě blíž, vystoupila ze zářícího stromu postava v podobě kostlivce a pronesla ke mně strašlivá slova: Já jsem ty! Já tě stravuji. - Tu mě přepadl příšerný strach; a začal jsem se třást, až jsem cítil, jak o sebe narážejí strupy mého malomocenství, a slyšel jsem jejich praskot. Ta bytost cítila, co se ve mně odehrává, a řekla: Proč se mě tak bojíš? Leccos jsi v životě prožil, miloval jsi požitek života, mnohé, co v tobě probouzelo touhu, co ti dávalo radosti ve všedním dni, utápěl ses v radostech dne; tehdy jsi mě miloval, hluboce jsi mě miloval. Nevěděl jsi to vždy, ale miloval jsi mě, a protože jsi mě tak miloval, tvá duše

přitahovala mou bytost. Stal jsem se tebou a smím tě teď stravovat. - A má hrůza se ještě zvětšila. Tu se ten kostlivec změnil v krásného archanděla a já jsem se na něj díval. Ano, pravil archanděl, tenkrát jsi mě miloval. - Pak jsem upadl do hlubokého spánku a ráno, když jsem se probudil, jsem ležel u toho stromu; a dál jsem bloudil po světě a nyní jsem našel tebe. Od té chvíle, kdy jsem spatřil to zjevení, je mé malomocenství čím dál horší.“ Když to řekl, stál kostlivec opět před ním a zakryl Ježíše, který zmizel a poslušen puzení, které v něm vládlo, musel jít dál. A i ten muž musel jít svou cestou.

Po těchto třech setkáních - setkání se dvěma Esejskými, se zoufalcem a s malomocným - která Ježíš Nazaretský prožil v podobě, o níž jsem vyprávěl minule, pokračoval v cestě a přišel k Jordánu za Janem. A stalo se to, co je známo z ostatních evangelíí: Kristova bytost sestoupila z kosmických výšin a zmocnila se tří Ježíšových těl, v nichž měla tři roky pobývat.

To další, co mám za úkol vyprávět, je příběh pokoušení. Tuto věc ukazuje kronika Akáša podrobněji než ostatní evangelia. Musím jen předeslat, že budu tento příběh popisovat tak, jak se mi ukázal, že se ale velmi snadno může stát - poněvadž je obtížné takové věci vyvádět a člověk musí být opatrný - že by později byla nutná oprava, kdy by se poněkud změnila tři stupně pokoušení, o kterých budu vyprávět. Pořadí se totiž může při pozorování kroniky Akáša někdy snadno zpřeházet, a v tomto pořadí si nejsem zcela jist. Budu vyprávět jen do té míry, jak to přesně znám.

Poté co se Ježíš Kristus - nyní to byl totiž Ježíš Kristus - stáhl do osamění, přistoupila k němu nejprve bytost, kterou ihned vnímal jako Lucifera, protože v jeho duši se odehrály především dva důležité pocity. Vzpomněl si, nyní s Kristovým Já a s éterným a astrálním tělem Ježíše Nazaretského, jak Lucifer a Ahriman prchali od bran Esejských k ostatním lidem. Na to teď musel myslet. Druhý pocit, který se vynořil v jeho duši, mu připomněl zoufalce, kterého potkal na cestě k Jordánu, kterého zakryla ona postava a donutila jeho, Ježíše, k tomu, aby pokračoval v cestě. Nyní věděl, jak v okultním vnímání poznat takové věci: Je to Lucifer, kterého jsem tenkrát viděl spolu s Ahrima- nem prchat od bran Esejských, Lucifer stál mezi mnou a zoufalcem, on je to, kdo teď opět stojí přede mnou.

Na základě tohoto vyprávění si můžeme udělat představu, jak člověk získává okultní vjemy, pokud se vztahují k minulosti. Vskutku nejsou takové, že by je člověk mohl získávat s chladem, objektivitou, tak jako něco jiného, co se mu třeba vypráví. Tyto skutečnosti ukazují hluboká kosmická tajemství, vstupují do všech sil našeho duševního života a dotýkají se nejen našeho představování a obvyklého chápání. Proto je tak obtížné přinést slova do takové vzdálenosti od příslušných okultních vjemů, od tohoto bádání, aby člověk nemusel oněmět, ale ten otřesný výsledek bádání přesto dokázal vměstnat do slov běžného mluveného jazyka. Takové věci bývají sděleny, jen je-li nutné je sdělit.

Tak tedy stál Lucifer před Ježíšem Kristem. Odehrálo se to, co může být vyjádřeno slovy ostatních evangelíí - tato slova jsou opisem duchovních dějů: „Uznáš-li mne, dám ti všechna království tohoto světa.“

Tak nějak promluvil Lucifer k Ježíši Kristu, v němž teď sice byla božská Kristova bytost, která Luciferovi dokázala porozumět, avšak k tomuto porozumění si musela posloužit astrálním tělem Ježíše Nazaretského, tak jak se vyvinulo působením Zarathuštrova Já, které Ježíšovo astrální tělo pronikalo, takže ho mohl použít jako nástroj. Proto ta slova neslyšel takřikajíc jako bůh, ale jako člověk proniklý bohem: „Uznáš-li mě, budou andělé střežit všechny tvé kroky.“

Nyní si musíme vzít na pomoc to, co jsem řekl v jednom přednáškovém cyklu<sup>59</sup>, který mezitím už také vyšel tiskem, totiž že ještě v době Starého Slunce byl Lucifer bytostí, která byla tenkrát rovna bytosti Kristově, takže Kristova bytost, která se nyní ponořila do lidského těla, musela vnímat vysokou kosmickou hodnotu Lucifera a musela ho vnímat jako sobě rovného, přese všechno, co se s ním stalo, než se stal Pokušitelem. Takže je vcelku pochopitelné, jak k němu mohl Lucifer směřovat výzvu „Uznej mě!“. Když Lucifer něco takového řekne, když to řekne skutečně tak, že se to okultními cestami vleje do lidské duše, pak nesmírně nabydou všechny síly pýchy, žijící v lidské duši. Proto neexistuje jiný prostředek proti silnému pokušení propadnout pocitu skryté pýchy, než je ta nej soustředěnější duševní síla.

„Uznáš-li mě, dám ti všechna království, která teď vidíš kolem mě.“ Jsou to nesmírně nádherná, rozlehlá království, celé světy jsou to, které Lucifer může v takové chvíli rozestřít. Tato království mají ovšem jednu zvláštnost, a sice že po nich člověk může zatoužit jen na základě oprávněné či neoprávněné duševní pýchy. A uniknout tomu lze jen tak, jak tenkrát unikl Ježíš Kristus - pokud to člověk prohlédne. Neboť v takovou chvíli člověk nepocítí nic než pýchu, která je v lidské duši; všechny ostatní pocity jsou ochromené. Tomuto pokušení ale Ježíš Kristus unikl a Lucifera odrazil.

Potom následoval druhý atak. Tentokrát přišli ve dvou. Ježíš Kristus měl opět určité pocity, díky kterým poznal, kdo jsou ti dva. Znovu se v něm vynořily pocity, které se v něm vynořily u dvou postav prchajících od bran Ezejských a na cestě k Jordánu u onoho zjevení při rozhovoru se zoufalcem a u obrazu kostlivce, který se proměnil v archanděla. Věděl, že nyní má před sebou oba Pokušitele. A oni ho oslovili s výzvou, kterou správně reprodukuje i ostatní evangelia: „Vrhni se do propasti, nic se ti nestane!“

U takových pokušení se v člověku velkolepým způsobem vyslovuje odvaha, která přemáhá strach, která však člověka může také učinit svévolným. I tyto dva Pokušitele dokázal Ježíš Kristus odrazit.

A pak přišel třetí atak. Tento atak vycházel od Ahrimana samotného. Ahriman nyní stál před Ježíšem Kristem sám. A tu přišlo pokušení, které lze opět vyjádřit slovy ostatních evangelií: „Učiň mou silou, aby z těchto kamenů byly chleby.“

Ježíš Kristus nemohl odpovědět (a tím se v Pátém evangeliu liší další průběh událostí od toho, jak o něm mluví ostatní evangelia). Tato otázka zůstala zčásti nezodpovězená, zůstala jako poslední nevyřešený zbytek pokušení. Z toho vzešel impulz, který působil dál v prožívání Krista v těle Ježíše Nazaretského. Neboť to, že nedokázal úplně zodpovědět

poslední Ahrimanovu otázku při tomto pokoušení na poušti, bylo základem pro vznik souvislosti mezi Ježíšem Kristem a pozemskými událostmi, které souvisejí s Ahrimanem.

Když si vzpomenete, že Ahriman je pánem smrti, když si vzpomenete na klam, který Ahriman vyvolává, když před duší rozestírá materiálnost, takže lidská duše pak tuto materiálnost klamně přijímá, když si vzpomenete, co bylo toto léto řečeno o Ahrimanových činech ve vývoji Země, pak pochopíte, že Ahrimanovy činy jsou začleněny do vývoje Země. A tak se stalo, že v důsledku nezodpovězeného zbytku této otázky vzniklo spojení mezi pozemským bytím Ježíše Krista a celým vývojem Země. Touto nezodpovězenou otázkou byl Ježíš Kristus spojen s vývojem Země, nakolik je do něj zapředen Ahriman.

Člověk někdy musí skutečnosti označovat triviálními slovy; tato slova však nejsou triviálně míněna. Ahriman dělá vše tak, aby se to objevovalo v materiálnosti a v materiálnosti aby to také zůstávalo zachováno. Avšak tím, že takto působí, nebylo možné, aby Ježíš Kristus udělal z kamení chléb; tomu ahrimanské působení zabránilo. Je to stejný jev, jaký je příčinou toho, že jisté stupně, které souvisí s vývojem Země, nakolik jsou spojeny s Ahrimanem, mohou být překonány teprve v celém časovém průběhu a v naprostém proniknutí evoluce Země Kristem.

To co se uvádí v kosmickém Otčenáši jako „Jinými zaviněná vina vlastního ega je prožívána ve chlebě vezdejší“, to se vyjadřuje v ahrimanských mocnostech, o nichž se v tomto Otčenáši praví „...v němž nevládne vůle nebes“, nýbrž vůle Ahrimanova. To tedy musí být ošetřeno v rámci pozemské zákonitosti, a nikoli jen duchovně. Tyto věci souvisí s oním „chlebem vezdejší“. Ve vnějším sociálním světě se to projevuje tím, že člověk to materiální vskutku potřebuje ve formě peněz, ve formě mamonu jako nejhrubšího obrazu ahrimanského spoutání, což pak brání tomu, aby v sociálním životě mohl být z kamenů učiněn chléb, a co vyvolává nutnost, aby člověk na Zemi zůstal spojen s tím, co je ahrimanské, co je materiální.

Musíte tuto myšlenku sami dále domýšlet: jak výzva - „Udělej z kamenů chleby“ souvisí s funkcí peněz v sociálním působení. Ovšem v důsledku toho, že ahrimanská moc takto zůstala spojena s pozemským bytím Ježíše Krista, mohl Ahriman později vplynout do duše Jidášovy a oklikou přes Jidáše vést k událostem uvedeným v ostatních evangeliích, kdy prostřednictvím Jidáše mohli Ježíše Krista poznat jeho pronásledovatelé. Ahriman v Jidášovi vlastně přivodil smrt Ježíše Krista, a že to mohl učinit, to vyplývá z oné neúplně zodpovězené otázky při jeho pokoušení.

Abychom ovšem pochopili celé pozemské bytí Ježíše Krista, musíme si uvědomit jednu věc. Kristova bytost vstoupila do oněch tří těl, nikoli však rovnou tak, že by Kristovo Já bylo s těmito třemi těly spojeno stejně, jako je s nimi spojeno lidské Já. Na počátku tři roky trvajících pozemského bytí Kristovy bytosti bylo se třemi Ježíšovými těly spojeno jen volně, a pak do nich bylo čím dál víc vtahováno. V tom spočíval vývoj během těchto tří

let, totiž že Kristova bytost, která nejprve jen jako aura prostupovala bytost Ježíše, byla čím dál víc vměštnávána do jeho tří těl. Tak plně vměštnána, jako je vměštnáno lidské Já, byla Kristova bytost teprve krátce před smrtí na kříži. Toto vměštnávání však bylo po tři roky ustavičnou bolestí. Proces tohoto naprostého polidštění, který trval tři roky a který vedl k mystériu na Golgotě, představoval ono vměštnávání do tří těl; byla to bolest boha, která musela být na Zemi pocítěna, aby se mohlo stát to, co bylo nutné k přivedení Kristova impulsu do vývoje Země. K tomu, co jsem vyprávěl o bolesti a utrpení v Ježíšově mládí, muselo přibýt ještě tohle.

Mluví-li člověk o bolesti boha, mohlo by se lehce stát, že ho dnes ostatní špatně pochopí. Například u Maeterlincka, který ve své knize „O smrti“ - jež se zcela jistě proslaví - říká leccos pěkného a který se přece jen vždycky snažil vysvětlovat pomocí prostředků, které měl, záležitosti duchovního života, se mohlo stát, že dokázal říci: duše bez těla nemůže cítit bolest, bolest může pocítovat jen smrtelné tělo. - To je vrchol nesmyslu, neboť tělo žádnou bolest necítí, stejně jako ji necítí kámen. Bolest cítí astrální tělo s Já ve fyzickém těle; kromě toho jsou i duševní bolesti, a proto bolesti po smrti nekončí. Pouze již nemohou být způsobovány poruchami ve fyzickém těle, to však neznamená, že by pro duši měly končit.

Co se dělo při vměštnávání Kristovy bytosti do oněch tří těl, byla pro Kristovu bytost maximální bolest. Pro lidstvo bude postupně nutné pochopit, že aby mohl po Golgotě pokračovat vývoj Země, musela tato Kristova bytost skutečně skrze svou bolest vstoupit do aury Země; a lidstvo bude muset cítit spojení svého osudu s touto Kristovou bolestí. Stále konkrétnější bude muset být spojení lidstva s Kristovou bolestí. Pak teprve lidé pochopí, jak tato bolest působila svými zmlazujícími silami v zemské auře pro další vývoj Země po mystériu na Golgotě.

Úkolem pokrokového duchovního vývoje bude stále hlubší porozumění tomuto mystériu na Golgotě. Mnohé z toho, co v současné kultuře hraje velkou roli, bude ovšem muset být překonáno. V současnosti se, právě co se týče porozumění křesťanství, nacházíme v krizi, ve skutečné krizi. Nemluví samozřejmě o tom, s čím může s ohledem na křesťanství přijít ta či ona běžná teologie. Chtěl bych jen upozornit na elementární projevy neporozumění v současnosti. Na jednom ze shromáždění v roce 1910/60, kde se hovořilo o historickém Kristu, promluvil jeden proslulý teolog, aby zdůraznil, že slova učení Ježíše Krista jsou jen shrnutými naukami, které tu byly i dříve. Řekl: „Byl bych vám vděčný, kdybyste mi mohli předložit třeba jediný z výroků Ježíše Krista, který tu v nějaké podobě nebyl už dřív.“ Když dnes nějaký liberální teologický badatel dokáže doložit to, co tvrdí tenhle člověk, je to pro naše současníky velikán; jak to musí působit přesvědčivě, je-li někdo skutečně schopen dokázat, že Kristovy výroky řekli už dříve jiní a že tedy nebyly ničím novým.

Tomu, kdo tyto věci prohlédá, se takový výrok bude jevit v jiném světle. Představte si, že Goethe by vytvořil báseň, zatím by ji ještě nenapsal, jen vyslovil, a nějaké dítě, které ho slyšelo, by zvolalo: To jsou všechno slova, která jsem již slyšelo! - Jako tohle dítě je teolog, který neslyší nic než to, co už zná, a nevidí, o co tady jde; neboť to stojí nad výroky, které tu byly již dříve, tak vysoko, jak vysoko stojí Goethova báseň nad jednotlivými slovy, která to dítě už slyšelo. Pokud člověk vůbec neví, co má vzít jako to hlavní na zřetel, a věří, že dnes pěstuje skutečnou teologii tím, že se tímto způsobem drží slov, drží se toho, co je pravdou, tedy že tu tyto výroky již byly, pak to znamená, že se nacházíme v hluboké krizi, co se týče chápání křesťanství. Nacházíme se v krizi, na jejímž základě bude možné pochopit, že skutečné porozumění Kristu se do světa může dostat jenom tehdy, až dnešní teologie, která ve svém veřejném úřadu dohlíží na porozumění Kristu, poněkud odumře. Záleží totiž na tom, abychom se učili pociťovat celou tu velikost skutečností, jež se v souvislosti s Golgotou odehrály.

Kronika Akáša nám ukazuje ještě další významné skutečnosti. Jelikož Kristova bytost nebyla hned těsně spjata s Ježíšovými těly, nýbrž jen volně a navenek, mohlo se v počátečním období stát toto: Někdy bývala Kristova bytost vnějším způsobem spojena se třemi Ježíšovými těly a v tomto spojení pobývala mezi učedníky a nejbližšími stoupenci a rozmlouvala s nimi. To však nebylo vždycky nutné. Vnější schrány mohly být někde jinde a Kristova bytost se od nich mohla vzdálit; mohla se potom jako duchovní bytost objevit na tom či onom vzdáleném místě. Mnohá zjevení Krista jsou taková, že se učedníkům, stoupencům i dalším lidem zjevuje jen Kristova bytost. Později Ježíš s učedníky často putoval po kraji, učil, rozmlouval, léčil. Zatímco takto s deseti, patnácti nebo i více stoupenci putoval, a Kristova bytost se stále více vměšťovala do jeho těl, nastal zase jiný jev. Mnohokrát se ukázalo, že jeden nebo druhý z učedníků se náhle cítil uchvácen inspirací. Tu se jeho tvář proměnila, takže i zvenčí bylo vidět, že získal úplně jinou fyziognomii. A když se něco takového stalo a on vyslovoval ta nejnádhernější slova

Kristova, proměnil se skutečný vnější zjev Ježíše Krista tak, že vypadal jako ten nejprostší v kruhu.

To se mnohokrát opakovalo. Tak to ukazuje kronika Akáša. Vedlo to k tomu, že pronásledovatelé nikdy nevěděli, kdo z putujícího houfu je ten, kterého vlastně hledají, takže stáli před nebezpečím, že se zmocní nepravého. Proto byla nutná Jidášova zrada. Při obvyklém podání se to ovšem nevypráví příliš duchaplně. Neboť vžijeme-li se do té situace, musíme se ptát: Proč byl nutný Jidášův polibek? Jidášův polibek byl nutný teprve z důvodu, který jsem právě naznačil.

Mnoho tajuplného je spojeno s pozemským lidským bytím Krista; co však činí ten nejotřesnější dojem, se ukáže, obrátíme-li svůj zrak k jeho smrti. Tady je nutné říci to, co bez ostychu vyslovím, protože pro okultní poznávání je to skutečnost: v nejdůležitějších bodech historicko-duchovního dění se morální a fyzický světový řád, které jinak plynou odděleně, navzájem dotýkají. Když tomu tak ve vývoji Země bylo nejvíce, stalo se mystériem na Golgotě.

Když byl Kristus přibit na kříž, nastalo zatmění, které zasáhlo široké okolí. Z kroniky Akáša zatím nebylo možné zjistit, odkud se vzalo, jestli bylo pozemského nebo kosmického původu. Ale toto zatmění nastalo, a co takové zatmění znamená, to lze okultně pozorovat při zatmění Slunce. Nechci tvrdit, že to tehdy bylo zatmění Slunce, mohlo se také jednat o významné zatemnění mraky. Ale je něco jiného, když Slunce stojí ve dne na obloze zatemněné, než když je prostě noc. Jaký však má takové všeobecné zatmění účinek, je zřejmé už při zakrytí Slunce způsobeném například Měsícem. Při tom se ve všech bytostech, lidech, zvířatech i rostlinách, odehrávají velké okultní změny; mění se například celá struktura vztahů mezi fyzickým a éter- ným tělem rostliny, celý svět vypadá úplně proměněný a s ním i aura Země. Posledně na mě udělalo zvláště otřesný dojem, když jsem to mohl pozorovat při zatmění Slunce během jednoho krátkého přednáškového cyklu ve Stockholmu<sup>61</sup>. Skutečně je tomu tak, že pro tu část zemské aury, kde je zatmění největší, nastávají velké změny. A skrze takto ovlivněnou část zemské aury vplynul tenkrát Kristův impuls do vývoje Země, když Ježíš Kristus umřel na kříži. To je ten zázrak, ta svátá událost zatmění v širokém okolí golgotského kříže.

Jiným zázrakem je ten, který jsem již jednou naznačil v Karlsruhe a který stojí také v tištěném karlsruhském cyklu, zázrak, který rovněž ukazuje Páté evangelium: jak bylo fyzické tělo Ježíše Nazaretského jakoby nasáto fyzickou Zemí, neboť když bylo jeho mrtvé tělo vloženo do hrobu, skutečně se země zatřásla jako při zemětřesení a zároveň nastala bouře, takže se v zemi otevřela rozsedlina a tělo přijala. Vítr bouřil tak, že plátina byla skutečně zamotána a rozhozena způsobem popisovaným v Janově evangeliu. Rozsedlina vytvořená zemětřesením se potom uzavřela, a mrtvé tělo tak samozřejmě nemohlo být nalezeno. Hledajícím mohla být z duchovních oblastí pouze dána odpověď: „Ten, kterého hledáte, už není zde.“ Něco podobného se událo později, kdy se mnoho lidí z Evropy vydávalo na křížové výpravy, aby na Golgotě hledali vzpomínku na Krista. Také jim se dostalo odpovědi, byť pro ně neslyšitelně: „Ten, kterého hledáte, už není zde.“

Neboť Kristův impuls prostupuje duchovně lidské duše a působí jako skutečnost i v těch, kdo mu nerozumí. Nesmíme mluvit pouze o velkém učiteli. To co se událo, působí jako skutečnost, která je zdrojem velkých impulsů pro další vývoj lidstva. Bude úkolem skutečného okultního bádání v této oblasti, aby se jí lidé učili lépe a lépe porozumět, aby hledali Krista jinak, a nemuselo se jim tak dostávat odpovědi: „Ten, kterého hledáte, už není zde.“ Jestliže ho však lidé budou ochotni hledat stále duchovněji, budou moci najít pravou odpověď, která bude odpovídat skutečnosti.

To jsem vám chtěl dnes povědět a domnívám se, že v těchto sděleních spočívá pro líčení mystéria na Golgotě na rozdíl od abstrakcí teologů velká závažnost. Tak, jak se tyto skutečnosti objevují v kronice Akáša, dávají poznat, že v oné době se udála ta vůbec nejdůležitější událost.

Okultista je přesvědčen o následující věci. Až se jednou lidské duše poněkud pozvednou jiným směrem než dosud nad všechno, co je dnes se spoustou intelektuální pýchy a nelogiky ovládá, jak jsem to musel charakterizovat na úvod, až se jednou lidské duše proniknou schopností správně myslet, potom tyto duše - i když by se leckdo mohl ptát, co má myšlení co dělat s přijetím takových sdělení a s pokusem poznat je - potom tyto duše dozrají k tomu, aby skutečně porozuměly i takovým věcem, které zdánlivě nemají s myšlením nic společného. Neboť právě díky opravdovému myšlení se lidské duše proniknou opravdovým smyslem pro pravdu, který to, co bylo řečeno v těchto dvou přednáškách, nebude pociťovat jako něco směšného, ale bude se snažit přijmout to jako pečlivě provedená bádání z kroniky Akáša.

*Mnichov, 10. prosince 1913*

GA 148